

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.011.03.2015
P/15/076

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/076 – Realizacja przez powiatowe urzędy pracy programów specjalnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	Jarosław Tarasewicz, upoważnienie do kontroli nr 93673 z dnia 13 maja 2015 r.
Jednostka kontrolowana	Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku ¹ , ul. Koszalińska 91,78 – 400 Szczecinek
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Kosmala ² , Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Szczecinku od dnia 7 maja 2007 r.

II. Ocena kontrolowanej działalności.³

Urząd przygotował i realizował 5 programów specjalnych w latach 2011- 2013, według wymogów § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2009 r. w sprawie programów specjalnych⁴. Sporządzenie programów poprzedzono analizą i diagnozą rynku pracy, a dobór uczestników i partnerów w 4 programach dokonano według określonych zasad. Urząd na realizację 5 programów w latach 2011-2013 pozyskał środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej⁵ w łącznej wysokości 3.154,7 tys. zł.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na zakwalifikowaniu do udziału w programie specjalnym z 2013 r. osób bezrobotnych, które nieobjęte były wcześniej wsparciem instrumentami rynku pracy oraz nieosiągnięciu zakładanej efektywności zatrudnieniowej w 3 programach, z czego w programie z 2011 r. nie osiągnięto nawet minimalnego poziomu efektywności określonego przez MPIPS.

PUP w ramach programów aktywizacją objął 575 osób bezrobotnych. Efektu zatrudnieniowego nie osiągnięto w 3 z 5 programów. Spośród osób, które ukończyły programy 402 osoby (69,9%) w okresie do trzech miesięcy po zakończeniu programów uzyskało zatrudnienie. Jednakże zatrudniani byli oni na okres do 3 miesięcy po zakończeniu programu.

Efektywność kosztowa realizacji w przypadku 3 programów specjalnych była wyższa niż zakładano, w 1 równa i w 1 niższa od zakładanej, co wskazuje na oszczędne wydatkowanie środków.

Zastosowane przez Urząd instrumenty i usługi rynku pracy, a także specyficzne elementy wspierające zatrudnienie (dalej: SEWZ⁶) były zgodne z prawem i regulacjami wewnętrznymi.

Urząd na bieżąco monitorował realizację programów specjalnych, prawidłowo kontrolował ich realizację w zakresie zgodności z zawartymi umowami, weryfikując m.in. zasadność dokonanych wydatków podlegających refundacji.

¹ Dalej: „Urząd” lub „PUP”.

² Dalej: Dyrektor Urzędu.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ Dz. U. Nr 50, poz. 401 ze zm., zwane dalej „rozporządzenie MPIPS z 2009”

⁵ Zwany dalej „MPIPS”

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rzetelność i prawidłowość przygotowania programów specjalnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Sytuacja na rynku pracy, wydatki na aktywizację rynku pracy i programy specjalne w latach 2011-2015.

1.1.1. W latach 2011-2014 liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie szczecineckim zmalała o 12,5% i wynosiła na koniec roku: 7.461 osób w 2011 r.; 7.390 w 2012 r.; 7.326 w 2013 r. i 6.562 w 2014 r. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili w liczbie ogółem zarejestrowanych bezrobotnych odpowiednio 33,77%, 34,76%, 34,75% i 36,88%, a ich liczba wynosiła odpowiednio 2520, 2569, 2546 i 2420.

W grupie bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, było odpowiednio bezrobotnych:

- do 25 roku życia - 323, 314, 258 i 430,
- powyżej 50 roku życia – 806, 836, 758 i 775,
- bez kwalifikacji zawodowych - 856, 837, 850 i 830,
- bez doświadczenia zawodowego - 451, 470, 469 i 489,
- bez wykształcenia średniego – 1.656, 1.615, 1.602 i 1.566,
- samotnie wychowujących co najmniej 1 dziecko do 18 lat - 369, 382, 418 i 358,
- po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia - 41,45,43 i 47,
- niepełnosprawnych -148,158,168 i147,
- kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka - 328, 487, 487 i 484.

Według stanu na dzień 31.03.2015 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 6.400 osób, z tego 1.834 poniżej 30 roku życia (30-) i 1.837 powyżej 50 roku życia (50+), którzy stanowili odpowiednio 28,70% i 18,20% ogółu bezrobotnych. Liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 867 (30-) i 1.165 bezrobotnych 50+, którzy stanowili odpowiednio 23,47% i 31,55% długotrwale bezrobotnych. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub niepełnosprawne do 18 roku życia wynosiła 1.003 osoby, w tym długotrwale bezrobotnych 604. Natomiast liczba zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych wyniosła 446, w tym 243 długotrwale bezrobotnych. (dowód: akta kontroli str. 17 – 18)

1.1.2. PUP przygotował i realizował w badanym okresie 5 programów specjalnych:

- „Kapitał ludzki motorem rozwoju powiatu szczecineckiego” w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2011 r. adresowany do długotrwale bezrobotnych, pochodzących z terenów wiejskich, będących osobami samotnie wychowującymi dzieci do 18 roku życia lub opiekującymi się osobami zależnymi, zwany dalej „programem WR/2011”, którym objęto 294 osoby,
- „Na nowo aktywni 50+” w okresie od 22 maja do 31 grudnia 2012 r. adresowany do osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, zwany dalej „programem 50+/2012”, którym objęto 137 osób bezrobotnych,
- „Na nowo aktywni II 50+” w okresie od 7 maja do 31 grudnia 2013 r. adresowany do osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, zwany dalej „programem 50+II/2013), którym objęto 32 osoby bezrobotne,
- „Szukam pracy -30” w okresie od 7.05. do 31 grudnia 2013 r. adresowany do osób bezrobotnych w wieku poniżej 30 lat, zwany dalej „programem 30-/2013”, którym objęto 52 osoby bezrobotne,
- „Program specjalny dla powiatu szczecineckiego” w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. adresowany do osób bezrobotnych długotrwale bezrobotnych, pochodzących z terenów wiejskich, będących osobami samotnie wychowującymi dzieci do 18 roku życia lub opiekującymi się osobami zależnymi, zwany dalej „programem WR/2013”, którym objęto 60 osób bezrobotnych.

(dowód: akta kontroli str.138, 196 – 197)

1.1.3. PUP w Szczecinku poniósł wydatki na aktywizację rynku pracy w:

- 2011 r. w kwocie ogółem 10.907,0 tys. zł, w tym 8.015,30 tys. zł ze środków Funduszu Pracy (dalej: "FP") naliczonych algorytmem (w tym wkład własny do programu specjalnego 629,40 tys. zł) i 1.706,60 tys. zł środki z rezerwy MPiPS na realizację programu WR/2011,
- 2012 r. w kwocie ogółem 13.055,60 tys. zł, w tym 10.167,50 tys. zł ze środków FP naliczonych algorytmem (w tym wkład własny do programu specjalnego 634,94 tys. zł) i 873,30 tys. zł środki z rezerwy MPiPS na realizację programu 50+/2012,
- 2013 r. w kwocie ogółem 16.275,40 tys. zł, w tym 10.013,60 tys. zł ze środków FP naliczonych algorytmem, z tego w ramach programu 50+II/2013 - 32,69 tys. zł wkład własny i 257,50 tys. zł środki z rezerwy MPiPS, programu 30-/2013 - 32,60 tys. zł wkład własny i 317,30 tys. zł środki z rezerwy MPiPS oraz programu - WR/2013 - 729,60 tys. zł wkład własny.

(dowód: akta kontroli str. 243 – 254)

1.1.4. Na podstawie badania próby 10 losowo dobranych spraw bezrobotnych, uczestników programów specjalnych realizowanych w kontrolowanym okresie, spośród 60 objętych szczegółową analizą, zweryfikowano rzetelność danych wprowadzanych do systemu informatycznego SYRIUSZ. Stwierdzono, że wszystkie dane znajdujące się w teczce i dotyczące: danych identyfikujących, w zakresie posiadanego wykształcenia, doświadczenia, kwalifikacji, preferencji zawodowych, zainteresowań, barier, szkoleń, kursów, certyfikatów itp., a także dotyczących otrzymanego w ramach programu specjalnego wsparcia znalazły odzwierciedlenie w systemie informatycznym.

(dowód: akta kontroli str.198 – 241)

1.2. Organizacja przygotowania programów specjalnych

1.2.1. Programy WR/2011, 50+/2012, 50+II/2013, 30-/2013 i WR/13 opracowywane były na podstawie art. 66b ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁶ i przepisów rozporządzenia MPiPS z 2009 r.

W Urzędzie nie wprowadzono sformalizowanego podziału zadań oraz nie określono procedur wewnętrznych w zakresie przygotowania i realizacji programów specjalnych. Regulamin organizacyjny nie zawierał zapisów dotyczących przygotowania takich programów. PUP przygotowując projekty programów specjalnych w latach 2011-13 do każdego programu z osobna przygotował „Analizę lokalnego rynku pracy w powiecie szczecineckim”. Zgodnie z regulaminem przygotowaniem analiz w PUP zajmowali się pracownicy Działu Organizacji i Programów (dalej zwany „dział DOiP”) w zakresie określonym w ich zakresach czynności. Analizy te opracowywano w oparciu o dane otrzymane od pracowników PUP, danych w systemie informatycznym SYRIUSZ oraz danych m.in. GUS i WUP. Zakres zadań przy realizacji programów specjalnych określony był w regulaminie oraz w zakresach ich obowiązków.

(dowód: akta kontroli str.184)

Dyrektor PUP wyjaśnił, że „(...) W trakcie realizacji projektów odbywały się spotkania pracowników realizujących przewidziane zadania projektowe, w ramach których omawiane były bieżące sprawy, przeszkody i sposoby poradzenia sobie z nimi. Bieżący monitoring prowadzony był w oparciu o bazy danych prowadzone przez pracowników merytorycznych. Co miesiąc i po zakończeniu każdej formy analizowane były efekty projektu, ich zgodność z programem SYRIUSZ. Analizy i programy zostały przygotowane w odpowiedzi na ogłoszone przez MPiPS nabory do programów (...).”

(dowód: akta kontroli str. 184)

⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 149 ze zm., zwanej dalej „ustawą o promocji zatrudnienia”

1.2.2. Realizacją programów specjalnych, odpowiednio w zależności od przewidzianych form wsparcia dla bezrobotnego objętego programem specjalnym (dalej zwanego „beneficjentem”) zajmowali się pracownicy obsługi instrumentów rynku pracy, koordynator oraz w zależności od przynależności beneficjenta odpowiedni doradcy zawodowi, pośrednicy pracy oraz inni pracownicy:

programem WR/2011 - 20 pracowników etatowych, w tym 6 obsługujących instrumenty rynku pracy, 6 pośredników pracy, 2 doradców zawodowych, 1 obsługująca specyficzne elementy wspierania zatrudnienia (dalej: „SEWZ”), koordynator, 3 księgowo i dyrektor,

programem 50+/2012 - 19 pracowników etatowych, w tym 6 obsługujących instrumenty rynku pracy, 5 pośredników pracy, 2 doradców zawodowych, 1 obsługująca SEWZ, koordynator, 3 księgowo i dyrektor,

programem 50+II/2013 – 11 pracowników etatowych, w tym 3 obsługujące instrumenty rynku pracy, pośrednik pracy, doradca zawodowy, osoba obsługująca SEWZ, koordynator, 3 księgowo i dyrektor,

programem 30-/2013 - 15 pracowników etatowych, w tym 5 obsługujących instrumenty rynku pracy, 3 pośredników pracy, doradca zawodowy, osoba obsługująca SEWZ, koordynator, 3 księgowo i dyrektor,

programem WR/2013 – 11 pracowników etatowych, w tym 2 obsługujących instrumenty rynku pracy, 2 pośredników pracy, doradca zawodowy, osoba obsługująca SEWZ, koordynator, 3 księgowo i dyrektor.

(dowód: akta kontroli str.185 – 186)

Dyrektor Urzędu wyjaśnił, że: „(...) *W ramach realizowanych w latach 2011-13 przez PUP w Szczecinku programów specjalnych nie przewidziano wynagrodzenia dla pracowników zaangażowanych w przygotowanie i realizację programów. Ogłoszone przez Ministerstwo nabory zawierające szczegółowe kryteria przygotowania programów nie zawierały możliwości przeznaczenia środków finansowych na wynagrodzenia dla pracowników obsługujących programy. Każdy z pracowników wykonywał zadania programów zgodnie z własnym zakresem obowiązków i regulaminem organizacyjnym jednostki.*

Analizy i ekspertyzy były prowadzone przez pracowników w trybie bieżącym realizowanych programów w ramach posiadanych zakresów obowiązków.

W ramach programów specjalnych nie zakładano kosztów związanych z obsługą, materiałami biurowymi, promocją czy innymi dodatkowymi kosztami.

W PUP nie prowadzono wyodrębnionej ewidencji analitycznej kosztów opracowania i wdrożenia programów specjalnych.

(dowód: akta kontroli str.184 – 186)

1.3. Rozpoznanie potrzeb bezrobotnych w zakresie pożądaných usług lub instrumentów rynku pracy.

1.3.1. Rozpoznanie potrzeb bezrobotnych i rekrutację osób do udziału w programach specjalnych przeprowadzili pośrednicy pracy i doradcy zawodowi na podstawie danych zawartych w systemie elektronicznym SYRIUSZ. Potrzeby bezrobotnych w zakresie pożądaných usług lub instrumentów rynku pracy rozpoznawane były w oparciu o Indywidualne Plany Działania, tworzone przez doradców zawodowych i pośredników pracy. W trakcie opracowywania projektu programu specjalnego PUP sporządził analizy rynku pracy stanowiące załączniki do opracowywanych 5 programów specjalnych.

Analizy rynku pracy opracowywane na podstawie danych z lat poprzedzających zawierały:

- charakterystykę powiatu szczecineckiego, w tym m.in. dane demograficzne, liczbę działających podmiotów,

- charakterystykę lokalnego rynku pracy, w tym analizę bezrobocia w różnych układach, analizę ofert pracy, zawodów deficytowych i nadwyżkowych, zwolnienia grupowe w podmiotach gospodarczych i poziom zadowolenia klientów z PUP na podstawie ankiet osób i przedsiębiorców,
- diagnozę problemu, w tym uzasadnienie dla objęcia danej grupy bezrobotnych programem specjalnym,
- charakterystykę uczestników programu, w tym sposób i kryteria wyboru do konkretnego programu
- działania programu specjalnego, w tym usługi i instrumenty rynku pracy oraz SEWZ objętych programem.

Wszystkie analizy rynku pracy opracowywał kierownik działu DPiO przy współudziale pracowników innych działów m.in. pośredników pracy, doradców zawodowych, specjalistów ds. rozwoju zawodowego, specjalisty ds. programów i specjalistów ds. aktywizacji posiadających odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie.

Przy opracowywaniu analiz wykorzystano dostępne badania lokalnego rynku pracy, w tym m.in. GUS, Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy przy WUP w Szczecinie, deklaracje składane do Urzędu przez pracodawców i ustalenia poczynione przez pracownika Urzędu – pośrednika pracy zajmującego się kontaktami z lokalnymi pracodawcami. PUP nie prowadził badań ankietowych z pracodawcami i osobami bezrobotnymi. Realizując zadania pośrednicy i doradcy zawodowi prowadzili bieżący monitoring potrzeb klientów. Dane takie przekazywane były do zespołu opracowującego analizy i przygotowujących programy realizowane przez urząd. Monitoring zawodów deficytowych za każdym razem był ujęty w analizie przygotowywanej do realizowanych programów specjalnych i wykorzystywany do celów przygotowywanych programowych.

Analizy rynku pracy poprzedzające programy specjalne sporządzono rzetelnie oraz spełniały wymogi *rozporządzenia MPiPS z 2009 r.* i wytycznych MPiPS.

(dowód: akta kontroli str. 184 – 186)

Dyrektor Urzędu wyjaśnił, że analizowano potrzebę objęcia programami specjalnymi osób poszukujących pracy i zagrożony jej utratą i w związku z tym „(...) w ramach projektu *„Kapitał ludzki motorem rozwoju powiatu szczecineckiego”* realizowanego w 2011 roku PUP przewidział udział osób poszukujących pracy. Uczestnikami projektu mogły być osoby zarejestrowane jako poszukujące pracy. Planowano udział 4 osób poszukujących pracy. Liczba uczestników wynikała z faktu, że wśród wszystkich zarejestrowanych osób na 31.03.2011r. 1,9% stanowiły osoby poszukujące pracy. Osoby poszukujące miały być osobami samotnie wychowującymi dzieci do 18 roku życia lub opiekującymi się osobami zależnymi lub osobami niepełnosprawnymi. Takie osoby często otrzymują świadczenia socjalne, które dyskwalifikują je do otrzymania wsparcia przewidzianego ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy a program specjalny przewidywał możliwość udzielenia wsparcia tym osobom. W trakcie realizacji jednak żadna osoba poszukująca pracy nie zgłosiła się do udziału w projekcie. W pozostałych latach urząd nie zakładał udziału osób poszukujących pracy w programach specjalnych.”

(dowód: akta kontroli str.186)

1.3.2. PUP realizował programy specjalne samodzielnie na bieżąco współpracując z ośrodkami pomocy społecznej, pracodawcami oraz innymi podmiotami.

(dowód: akta kontroli str. 187)

1.4. Wysokość środków przeznaczonych na realizację programów specjalnych.

1.4.1. Pismami z dnia 18.03.2011 r., 29.02.2012 r. i 22.02.2013 r. poinformowano PUP o zasadach i możliwościach ubiegania się o dodatkowe środki z FP z rezerwy MPiPS i przekazano zasady.

Program WR/2011

Projekt programu specjalnego w dniu 27.04.2011 r. przedstawiono do zaopiniowania PRZ i przesłano do oceny do WUP wraz z wnioskiem o przyznanie dodatkowych środków z rezerwy MPiPS. (dowód: akta kontroli str. 38 – 56)

Zaplanowano i poniesiono wydatki w kwocie 2 336,0 tys. zł. Środki z rezerwy MPiPS przyznano decyzją z 1 lipca 2011 r. w wysokości 1.706,6 tys. zł, wkład własny/limit ustalony zgodnie z art.108 ustawy o promocji zatrudnienia wyniósł 629,4 tys. zł. We wniosku wysłanym w odpowiedzi na ogłoszony przez MPiPS konkurs zaplanowano wydatki na łączną kwotę 2.456.000 zł.

Po otrzymaniu decyzji MPiPS w sprawie wyeliminowania niektórych wydatków na szkolenia i SEWZ, po uzyskaniu opinii Powiatowej Rady Zatrudnienia (zwanej dalej: „PRZ”), zmieniono budżet projektu pomniejszając go o wydatki w kwocie 105.000 zł na szkolenia i o 15.000 zł na SEWZ.

(dowód: akta kontroli str. 26 – 31, 255 – 256)

W toku realizacji programu specjalnego na poszczególne instrumenty i SEWZ zaplanowano i wydatkowano ogółem i w przeliczeniu na uczestnika programu:

- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej - wydatkowano 692 tys. zł (17,7 tys. zł/uczestnika),
- refundacja wyposażenia/doposażenia miejsca pracy - wydatkowano 828,1 tys. zł (16,9 tys. zł/uczestnika),
- prace interwencyjne - wydatkowano 92, 2 tys. zł (2,8 tys. zł/uczestnika),
- roboty publiczne – wydatkowano 522,6 tys. zł (4,6 tys. zł/uczestnika),
- staże – wydatkowano 174,8 tys. zł (2,9 tys. zł/uczestnika),
- talon „Lepszy start” – wydatkowano 20,5 tys. zł (195,1 zł/uczestnika) podczas gdy zaplanowano kwotę 90 tys. zł (500 zł/uczestnika),
- zwrot kosztów dojazdów do pracy - wydatkowano 5, 8 tys. zł (384,4 zł/uczestnika), a planowano 30 tys. zł (600zł/uczestnika).

Wyjaśniając przyczyny niepełnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na SEWZ kierownik działu organizacji i programów wyjaśniła, że: „zarówno zwrot kosztów za dojazdy jak i Talon Lepszy start przeznaczone były dla każdego uczestnika. Wykaz kosztów możliwych do sfinansowania w ramach Talonu powstał w oparciu o wcześniejsze analizy zapotrzebowań zgłaszanych przez osoby bezrobotne podczas rozmów z doradcami zawodowymi i pośrednikami pracy. Urząd zaplanował katalog możliwych kosztów do zrefundowania jednak okazało się, że tylko 105 z 294 i 15 z 50 zwrotów kosztów za dojazdy do pracy złożyło wnioski o zwrot takich kosztów. Trudno jest jednoznacznie stwierdzić z jakiego powodu beneficjenci nie zgłosili się po to wsparcie. Obowiązkiem pośrednika pracy wydającego skierowanie na poszczególne formy wsparcia było informowanie każdego beneficjenta o możliwościach które bezrobotni otrzymują wraz z udziałem w projekcie. Pomimo informacji otrzymanych osobiście, umieszczonych w gablotach urzędu i na stronie www beneficjenci nie złożyli stosownych wniosków.”

(dowód: akta kontroli str. 26 – 31, 255 – 256)

Program 50+/2012

Projekt przedstawiono do zaopiniowania PRZ w dniu 21.03.2012 r., a wniosek do oceny WUP 27.03.2012 r. Starosta wysłał 07.05.2012 r. wniosek po zmianach o przyznanie środków z rezerwy MPiPS. (dowód: akta kontroli str. 68 – 95)

Zaplanowano i poniesiono wydatki w kwocie 1.511,8 tys. zł. Kwota przyznana decyzją z dnia 22.05.2012 r. wynosiła 873,3 tys. zł, wkład własny - 634,94 tys. zł i wkład partnerów 3,5 tys. zł. W trakcie realizacji programu na skutek zaistniałej sytuacji i pozytywnej opinii PRZ dokonywano zmian.

W opinii PRZ zapisano, że: „*zmiany proponowane przez Urząd wynikały z sytuacji, która zaistniała w trakcie realizacji projektu i były wynikiem zwolnień lekarskich beneficjentów lub nie odebrania przez nich należnych świadczeń. Pozostające środki finansowe zostaną przeznaczone na wydłużenie wsparcia w ramach zatrudnienia*”.

Zmiany dotyczyły zmniejszenia środków finansowych przeznaczonych na finansowanie elementów specyficznych (przy niezmienionej liczbie beneficjentów): z kwoty 225,6 tys. zł. do kwoty 224,0 tys. zł. na sfinansowanie premii motywacyjnych dla pracodawców i z kwoty 36,9 tys. zł. do kwoty 34,07 tys. zł. na sfinansowanie premii mobilnościowych.

(dowód: akta kontroli str. 62 – 71, 83, 256 – 257)

Kierownik działu DOiP wyjaśniła, że: „*Zmiany w programach dokonywane były w oparciu o bieżącą analizę osób rekrutowanych oraz ich sytuację w trakcie realizacji projektu. Również w związku z przepisami mówiącymi o zwrocie VAT zgodnie z ustawą z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr.177, poz.1054) powstała sytuacja umożliwiająca skierowanie większej ilości osób bezrobotnych do udziału w projekcie. Ponieważ zgodnie z zapisami rozporządzenia i ustawy mówiące o programach specjalnych Starosta może dokonywać zmian potrzebnych dla osiągnięcia celów projektu, takie zmiany były dokonywane w ramach programów realizowanych przez PUP w Szczecinku.*”

(dowód: akta kontroli str. 495)

Na poszczególne instrumenty i SEWZ realizowane w programie zaplanowano i wydatkowano ogółem i w przeliczeniu na uczestnika programu:

- premia motywacyjna dla pracodawcy z zakładanej kwoty 225,6 tys. zł wydatkowano 224 tys. zł (1,95 tys. zł/uczestnika),
- wsparcie pomostowe z zakładanej kwoty 15,0 tys. zł. wydatkowano 13,5 tys. zł. (1,5 tys. zł/uczestnika),
- premia mobilnościowa z zaplanowanej kwoty 35,1 tys. zł wydatkowano 34,1 tys. zł (281,6 zł/uczestnika),
- prace interwencyjne – z zaplanowanej kwoty 162,7 tys. zł wydatkowano 157,4 tys. zł (4,0 tys. zł/uczestnika),
- roboty publiczne – z zaplanowanej kwoty 424,8 tys. zł wydatkowano 435,8 tys. zł (6,4 tys. zł/uczestnika),
- środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – z zakładanej kwoty 215,0 tys. zł wydatkowano 192,5 tys. zł (21,4 tys. zł/uczestnika),
- refundacja miejsca pracy – z zaplanowanej kwoty 430 tys. zł wydatkowano 451,0 tys. zł (21,5 tys. zł/uczestnika).

(dowód: akta kontroli str.63)

Program 50+II/2013

Na posiedzeniu 20.03.2013r. PRZ zaakceptowała przedłożony wniosek i przygotowała opinię. Starosta w dniu 25.03.2013 r. podpisał projekt programu i wysłał wniosek o przyznanie środków z rezerwy MPiPS.

(dowód: akta kontroli str. 101 – 103, 104 – 118,120,257)

Zaplanowano i poniesiono wydatki w kwocie 290,2 tys. zł. Kwota przyznana decyzją MPiPS z dnia 15.05.2013 r. wynosiła 257,3 tys. zł, wkład własny - 32,69 tys. zł. W trakcie realizacji programu na skutek zaistniałej sytuacji i pozytywnej opinii PRZ dokonywano zmian.

W opinii PRZ zapisano, że: „*w trakcie realizacji projektu udzielone zostało wsparcie dla 30 osób bezrobotnych z grudy osób +50. W trakcie realizacji projektu*

umowy w ramach przewidzianego wsparcia rozpoczynały się w różnym terminie. W ten sposób powstały oszczędności, które przeznaczono na przedłużenie umów w ramach robót publicznych”.

Zmiany dotyczyły zmniejszenia środków finansowych przeznaczonych na finansowanie staży (przy niezmienionej liczbie beneficjentów): z kwoty 63,7 tys. zł. do kwoty 55,7 tys. zł. i zwiększenia środków finansowych przeznaczonych na finansowanie robót publicznych z kwoty 187,5 tys. zł. do kwoty 195,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str.101 – 122, 257,)

Kierownik działu DOiP wyjaśniła, że: *„Powodem wprowadzenia zmian w trakcie realizacji projektu były powstające oszczędności i zagrożenie nie wydania przyznanych decyzją MPiPS środków finansowych. Oszczędności w programie powstały na skutek różnych terminów związanych z rozpoczęciem pracy przez osoby bezrobotne a co za tym idzie różnym okresem refundacji środków programu. Urząd pracy realizując program zakłada w założeniach że formy wsparcia będą trwały jednakowy okres czasu i wynika to z form które zostały określone przez donatora. W trakcie realizacji programów nie ma możliwości wystąpienia wszystkich beneficjentów w jednym terminie. Zazwyczaj wynika to z czynnika ludzkiego. Osoba bezrobotna kierowana do pracodawcy musi chcieć podjąć prace i pracodawca musi chcieć go zatrudnić a taka relacja nie zawsze jest możliwa. Wprowadzane zmiany były zgodne z rozporządzeniem w sprawie programów specjalnych z 23.03.2009r. § 9 i przedłożonymi dla celów kontroli Opiniami PRZ”.*

(dowód: akta kontroli str. 495)

Na poszczególne instrumenty i SEWZ programu zaplanowano i wydatkowano ogółem i w przeliczeniu na uczestnika programu:

- premia motywacyjna dla pracodawcy z zakładanej kwoty 30,0 tys. zł. wydatkowano 30,0 tys. zł. (3,0 tys. zł /uczestnika),
- dodatek mobilnościowy z zaplanowanej kwoty 9,0 tys. zł. wydatkowano 9,0 tys. zł. (300 zł/uczestnika),
- roboty publiczne – z zaplanowanej kwoty 187,5 tys. zł. wydatkowano 195,5 tys. zł (5,01 tys. zł/uczestnika),
- staże – z zakładanej kwoty 63,7 tys. zł. wydatkowano 55,7 tys. zł. (300 zł/uczestnika).

(dowód: akta kontroli str.101 – 111,120,257)

Program 30-/2013

PRZ na posiedzeniu w dniu 20.03.2013 r. zaakceptowała wniosek dotyczący programu i przygotowała opinię. Starosta w dniu 26.03.2013 r. podpisał projekt programu i w dniu 15.04.2013r. wysłał wniosek o przyznanie środków z rezerwy MPiPS.

(dowód: akta kontroli str.147 – 168)

Zaplanowano i poniesiono wydatki w kwocie 349,9 tys. zł. Kwota przyznana decyzją MPiPS z dnia 15.05.2013 r. wynosiła 317,3 tys. zł, a wkład własny - 32,60 tys. zł. W trakcie realizacji programu zgodnie z zaistniałą sytuacją i opinią PRZ dokonywano zmian, które dotyczyły:

a) zwiększenia środków finansowych na finansowanie:

- szkoleń (przy zwiększonej liczbie beneficjentów z 10 do 12 osób) z kwoty 35,0 tys. zł do kwoty 41,5 tys. zł,
- robót publicznych z kwoty 187,5 tys. zł. do kwoty 195,5 tys. zł,
- doposażenia/ wyposażenia miejsc pracy z kwoty 100,0 tys. zł. do 160,0 tys. zł,

b) zmniejszenia środków finansowych na:

- prace interwencyjne z kwoty 70,5 tys. zł do 18,9 tys. zł przy mniejszej liczbie beneficjentów z 15 do 6 osób,
- staże z 127,4 tys. zł do 114,0 tys. zł,
- premie mobilnościowe (SEWZ) z 12,0 tys. zł na 10,5 tys. zł i liczby beneficjentów z 40 do 35 osób.

(dowód: akta kontroli str.154 – 155,163 – 167,257 – 258.)

Kierownik działu DOiP wyjaśniła, że: „Zmiany proponowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku wynikały z sytuacji, które zaistniały w trakcie realizacji projektu i były wynikiem zwolnień lekarskich beneficjentów lub nie odebraniem przez nich należnych świadczeń. Beneficjenci projektu i lokalni pracodawcy wycofali się również z korzystania ze wsparcia w postaci prac interwencyjnych. Wystąpiło zagrożenie niewykorzystania wszystkich przeznaczonych na ten cel środków. Problem wynikł z powodu trudności spełnienia wzajemnych wymagań powstałych pomiędzy pracodawcom a przyszłym pracownikiem. Pozostające środki finansowe zostały przeznaczone na wyposażenie i doposażenie miejsca pracy oraz szkolenia. Proponowane zmiany w obrębie programu specjalnego były niezbędne, aby uzyskać zamierzony cel oraz w pełni i efektywnie wykorzystać środki funduszu pracy. W związku z powyższym wprowadzone zmiany zostały pozytywnie zaopiniowane przez Powiatową Radę Zatrudnienia.”

(dowód: akta kontroli str.)

Na poszczególne instrumenty i SEWZ programu zaplanowano i wydatkowano ogółem i w przeliczeniu na uczestnika programu:

- prace interwencyjne – z zaplanowanej kwoty 70,5 tys. zł wydatkowano 18,1 tys. zł (2,6 tys. zł/uczestnika),
- środki na wyposażenie/doposażenie miejsca pracy – z zakładanej kwoty 100,0 tys. zł wydatkowano 161,1 tys. zł (20,1 tys. zł/uczestnika),
- staże – z zaplanowanej kwoty 127,4 tys. zł wydatkowano 113,7 tys. zł (5,4 tys. zł/uczestnika),
- dodatek motywacyjny z zakładanej kwoty 5,0 tys. zł wydatkowano 1,0 tys. zł (500 zł/uczestnika),
- dodatek mobilnościowy z zaplanowanej kwoty 12,0 tys. zł wydatkowano 9,9 tys. zł (300 zł/uczestnika).

(dowód: akta kontroli str.168)

Kierownik działu organizacji i programów Urzędu wyjaśniła, że: „Dodatek motywacyjny przeznaczony w tym programie był dla osób, które objęte były usługą rynku pracy: szkolenia, a które jednocześnie w okresie trzech miesięcy po ukończeniu wsparcia samodzielnie znajdują i podejmą pracę. Z przeszkolonych 16 osób tylko 2 złożyły wniosek o otrzymanie dodatku motywacyjnego. Pozostałe osoby które ukończyły szkolenia nawet jeżeli podjęły prace nie złożyły wniosku o należy im dodatek.”

(dowód: akta kontroli str. 495)

W opinii PRZ zapisano, że: „Zmiany wynikały z sytuacji zaistniałej w trakcie realizacji programu i były wynikiem zwolnień lekarskich beneficjentów lub nie odebraniem przez nich należnych świadczeń. Beneficjenci projektu i pracodawcy wycofali się również z korzystania ze wsparcia w postaci prac interwencyjnych.(...) Problem wynikł z powodu trudności spełnienia wzajemnych wymagań powstałych pomiędzy pracodawcą a przyszłym pracownikiem. Pozostające środki finansowe zostaną przeznaczone na wyposażenie i doposażenie miejsc pracy oraz szkolenia.”

(dowód: akta kontroli str.155,163,167 – 169, 258)

Program WR/2013

W dniu 14.01.2013 r. PRZ pozytywnie zaopiniowała projekt programu specjalnego i po tej dacie rozpoczęto realizację programu.

(dowód: akta kontroli str.138 – 141,258)

Zaplanowana i wydatkowana kwota 729 600 zł w 100% ze środków własnych, tj. limit 10% kwoty środków FP ustalonej dla powiatu szczecineckiego w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str.133 – 134,158)

Na poszczególne instrumenty i SEWZ realizowane w programie zaplanowano i wydatkowano ogółem i w przeliczeniu na uczestnika programu:

- premia motywacyjna dla pracodawcy zakładano i wydatkowano kwotę 129,0 tys. zł,
- premia mobilnościowa z zaplanowana i wydatkowano kwota 15,6 tys. zł,
- roboty publiczne – zaplanowana i wydatkowano kwota 585,0 tys. zł;

(dowód: akta kontroli str.134,138,258)

1.4.2. W roku 2011 i 2012 zgodnie z pismem MPiPS z dnia 20.04.2011 r. programy specjalne zawierały łącznie wkład z rezerwy MPiPS i 10% limitu środków, o którym mowa w § 11 ust. 2 *rozporządzenia MPiPS z 2009 r.*, ustalony w oparciu o pierwszą informację dotyczącą wysokości środków FP, jakie mogą być wydatkowane w bieżącym roku budżetowym na finansowanie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy.

Programy realizowane w 2013 r. zawierały te same zasady co programy z lat 2011-2012, przy czym program WR/2013 finansowany był z limitu 10% środków FP przyznanych dla powiatu.

(dowód: akta kontroli str. 29,62,104 – 110, 133 – 134, 154,169, 258 – 259)

1.4.3. Wysokość środków FP przeznaczonych w ramach każdego z realizowanych programów specjalnych na działania w przeliczeniu na 1 uczestnika nie przekraczała dziesięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu rozpoczęcia programu specjalnego, a łączna kwota wydatków poniesionych na SEWZ nie przekroczyła 20% wysokości środków FP na realizację programu.

Wielkości te w odniesieniu do poszczególnych programów przedstawiały się następująco:

program WR/2011 - przeciętne wynagrodzenie obowiązujące w dniu rozpoczęcia programu wynosiło 3.403,51 zł. Zaplanowana i wydatkowana kwota ogółem programu specjalnego wyniosła 2.336 tys. zł. Na SEWZ zaplanowano i wydatkowano odpowiednio 90,0 tys. zł i 20,5 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 3,85% i 0,9%. Na 1 uczestnika zaplanowano i wydatkowano odpowiednio 13 tys. zł i 7,95 tys. zł w ramach programu, w tym wydatki na SEWZ w przeliczeniu na 1 uczestnika wyniosły odpowiednio 500 zł i 69,7 zł.

(dowód: akta kontroli str. 29,259)

program 50+/2012 - przeciętne wynagrodzenie obowiązujące w dniu rozpoczęcia programu wynosiło 3.530,47 zł. Zaplanowana i wydatkowana kwota ogółem programu wyniosła 1 511,8 tys. zł, natomiast kwoty SEWZ zaplanowanych i wydatkowanych w ramach programu wyniosły odpowiednio 275,7 tys. zł. i 271,6 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 18,24% i 17,96. Kwota zaplanowana i wydatkowana w ramach programu w przeliczeniu na 1 uczestnika wyniosła odpowiednio: 11,9 tys. zł i 11,03 tys. zł. Natomiast kwota SEWZ zaplanowana i wydatkowana w przeliczeniu na 1 uczestnika programu wyniosła odpowiednio 2,17 tys. zł. i 2,24 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str.62,259 – 260)

Program 50+II/2013 - przeciętne wynagrodzenie obowiązujące w dniu rozpoczęcia programu wynosiło 3.659,40 zł. Zaplanowana i wydatkowana kwota ogółem programu wyniosła odpowiednio 290 tys. zł. i 290,2 tys. zł. Wartość SEWZ zaplanowanych i wydatkowanych w ramach programu wyniosła 39, 0 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 13,44%. Kwota wydatków ogółem zaplanowana i wydatkowana w ramach programu w przeliczeniu na 1 uczestnika wyniosła 9,7 tys. zł. Natomiast kwota SEWZ zaplanowana i wydatkowana w przeliczeniu na 1 uczestnika programu wyniosła 1,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str.110,260)

Program 30-/2013 - zaplanowana i wydatkowana kwota ogółem w ramach programu wyniosła 349,9 tys. zł, natomiast wartość SEWZ zaplanowanych

i wydatkowanych wyniosła odpowiednio 17,0 tys. zł. i 10,9 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 4,86% i 3,1%. Kwota zaplanowana i wydatkowana w ramach programu w przeliczeniu na 1 uczestnika wyniosła odpowiednio 7,0 tys. zł i 6,7 tys. zł, natomiast zaplanowane i wydatkowane środki na SEWZ w przeliczeniu na 1 uczestnika programu wyniosły odpowiednio 340 zł i 311,40 zł.

(dowód: akta kontroli str.154,169,260)

Program WR/2013 - zaplanowana i wydatkowana kwota ogółem wyniosła 729,6 tys. zł, natomiast wartość SEWZ zaplanowanych i wydatkowanych 144,3 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 19,8%. Kwota zaplanowana i wydatkowana w ramach programu specjalnego w przeliczeniu na 1 uczestnika wyniosła 14 tys. zł. Natomiast kwota SEWZ zaplanowana i wydatkowana w przeliczeniu na 1 uczestnika programu wyniosła 2,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 134, 260)

1.5. Metodyka oceny efektów programów specjalnych.

Realizacja programów specjalnych w latach 2011-2013 ze szczegółowym budżetem programu była przyjęta przez PRZ. Każdy z 5 programów posiadał opinię PRZ, które były dołączone do wniosków wysyłanych do oceny WUP i MPiPS oraz przygotowane były zgodnie z art. 22. ust. 6 *ustawy o promocji zatrudnienia*. Modułowe konstrukcje programów zostały przyjęte w oparciu o przeprowadzone analizy rynku i wytyczne zawarte w zasadach ubiegania się o środki FP z rezerwy MPiPS na finansowanie/dofinansowanie programów specjalnych.

Projekty programów specjalnych realizowanych w latach 2011-2013, przedłożone w odpowiedzi na ogłoszone konkursy zawierały proponowane przez realizatora programu specjalnego mierniki oceny efektywności programu i tryb dokonywania oceny. Mierniki były określane przez PUP indywidualnie. Projekty programów przewidywały prowadzenie kontroli programu specjalnego i zakres monitorowania jego realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 23 – 177, 261)

1.5.1. W ramach programu WR/2011 udział wzięło 294 bezrobotnych wobec których zaplanowano i zastosowano następujące instrumenty rynku pracy: dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej odpowiednio 50 i 39 osób; refundacja wyposażenia/doposażenia miejsca pracy 50 i 49 osób; prace interwencyjne 30 i 33 osoby; roboty publiczne 50 i 113 osób oraz staże 0 i 60 osób.

(dowód: akta kontroli str. 23-56)

Kierownik działu DOiP wyjaśniając przyczyny ww. zmian stwierdziła, że: „Zgodnie z rozporządzeniem MPiPS z dnia 23 marca 2009r. w sprawie programów specjalnych, (§ 9.1.) Starosta Powiatu Szczecineckiego dokonał zmian w zakresie form wsparcia oraz ilości i rodzaju osób mogących wziąć udział w programie *Kapitał ludzki motorem rozwoju powiatu szczecineckiego*. Po przeprowadzeniu analizy wydatków na poszczególne formy wsparcia w ramach programu specjalnego, sytuacji na rynku pracy oraz po przeprowadzeniu konsultacji z Powiatową Radą Zatrudnienia Starosta postanowił

1) Dodać formę wsparcia w postaci staży. Powodem tej decyzji było duże zainteresowanie tą formą wsparcia zarówno ze strony pracodawców, jak i osób bezrobotnych. W 2010 roku Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku skierował na staż 762 osoby, przeznaczając na to kwotę ponad 5,2 mln złotych. W roku 2011 na staże przeznaczono limit w kwocie niespełna 3,3 mln złotych, co pozwoliło na skierowanie 228 osób (stan na dzień 31.08.2011r.). Zmniejszenie limitu wydatków na staże o 40% w stosunku do roku poprzedniego spowodowało, iż wielu pracodawców oraz bezrobotnych nie mogło skorzystać z tej formy wsparcia ze względu na brak środków. Staże są popularne głównie wśród osób bezrobotnych, którzy nie ukończyli 25 roku życia. Dzięki nim zdobywają oni

pierwsze doświadczenia zawodowe. Po odbyciu stażu mają oni większe szanse na zdobycie zatrudnienia. Jest to tym bardziej konieczna forma wsparcia, ponieważ poprawia sytuację osób młodych na rynku pracy, których 40% nie posiada zatrudnienia. Ponadto po zakończeniu stażu finansowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku pracodawcy w wielu przypadkach zatrudniają te osoby. Wysoki poziom efektywności zatrudnienia tej formy wsparcia jest argumentem przemawiającym za tym, by finansować staże w ramach niniejszego programu specjalnego.

- 2) Zwiększyć wydatki na roboty publiczne. Zwiększenie limitu w tej kategorii wydatków pozwoli na dodatkowe zatrudnienie 50 osób bezrobotnych na trzy miesiące w gminach i ich jednostkach organizacyjnych. Podobnie jak w kwestii staży powodem tej decyzji jest zapotrzebowanie, jakie złożyły gminy. W roku 2010 na roboty publiczne skierowano ogółem 1527 osób przeznaczając na to kwotę ponad 6,8 mln złotych. W roku bieżącym na roboty publiczne przeznaczono kwotę 1,8 mln złotych, kierując na nie 289 osób (stan na dzień 31.08.2011r.). Oznacza to zmniejszenie wydatków o 70%. Na obciążeniu wydatków najbardziej straciły osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, ponieważ ta głównie oni byli zatrudniani w gminach. Pochodzą oni z terenów wiejskich, posiadają niskie wykształcenie i często są jedynymi żywicielami rodzin. Zwiększenie wydatków na roboty publiczne o proponowaną kwotę pozwoli na zatrudnienie 50 osób i będzie się wiązało z poprawą sytuacji materialnej około 100 osób. Ponadto dzięki robotom publicznym bezrobotni zostaną zaktywizowani, poprawi się ich sytuacja na rynku pracy. Dodatkowo dzięki dodatkowym pracownikom gminy będą mogły lepiej zadbać o swoje miejscowości. Dlatego zasadnym wydaje się zwiększenie wydatków w tej kategorii.*
- 3) Zmniejszyć wydatki w ramach dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Przeprowadzona analiza wydatków wykazała, iż pomimo dużego zainteresowania tą formę wsparcia pojawiły się przeszkody związane z jakością proponowanych działalności. Wstępna analiza złożonych w Urzędzie wniosków wykazała brak kompetencji beneficjentów w ramach wybranych form działalności czy też ryzyko nie utrzymania swojej działalności. W związku z tym przesunięto środki na bardziej popularne formy wsparcia takie jak staże i roboty publiczne.*
- 4) Zmniejszyć wydatki w ramach doposażenia i wyposażenia stanowisk pracy. Przeprowadzona analiza wydatków wykazała, iż na tą formę wsparcia zapotrzebowanie jest mniejsze, niż planowano we wniosku. W związku z tym przesunięto środki na bardziej popularne formy wsparcia takie jak staże i roboty publiczne.”*

(dowód: akta kontroli str. 495)

W stosunku do uczestników programu zaplanowano SEWZ: talon „Łatwiejszy start” dla 180 osób i zwrot kosztów na dojazdy do pracy dla 50 osób. Każdy uczestnik otrzymał pisemną informację o rodzajach wsparcia oraz wniosek na talon, który był rozliczany w oparciu o przedkładane przez beneficjentów rachunki. Z wymienionych SEWZ skorzystało odpowiednio: 105 osób i 15 osób, na kwoty łączne 20,48 tys. zł i 5,76 tys. zł. Pozostali uczestnicy programu specjalnego nie przedłożyli dowodów potwierdzających poniesienie kosztów na dojazd do miejsca pracy lub zakup towarów lub usług objętych refundacją w ramach talonu.

(dowód: akta kontroli str. 23-56)

Wyjaśnienia kierownika działu DOiP dotyczące przyczyny niepełnego wykorzystania środków na SEWZ zacytowano w pkt 1.4.1. niniejszego wystąpienia.

Przyjęte mierniki oceny efektywności programu specjalnego oraz wartości zaplanowane i osiągnięte przedstawiały się następująco:

- liczba osób objętych wsparciem – założono 180 osób, natomiast objęto 294 osoby, co stanowiło 163,0% planu,
- liczba osób, które podjęły pracę zarobkową – zakładano 120 osób, natomiast podjęły 234 osoby, co stanowiła 195% planu,
- liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych – planowano 50, a powstało 39, co stanowi 78% planu.

(dowód: akta kontroli str. 19, 29 – 30, 32)

1.5.2. W ramach programu 50+/2012 udział wzięło 137 bezrobotnych, wobec których zaplanowano i zastosowano następujące instrumenty rynku pracy: pracami interwencyjnymi odpowiednio 37 i 39 osób (realizacja planu 105,4%); refundacją wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy 20 i 21 (105,0%); dotacją na podjęcie działalności 10 i 9 (90,0%) i robotami publicznymi 60 i 67 (116,6%).

Ponadto udzielono dodatkowego wsparcia wszystkim osobom w SEWZ. Każdy uczestnik otrzymał pisemną informację o rodzajach wsparcia. W programie 9 beneficjentów (100% planowanych) otrzymało wsparcie pomostowe w łącznej wysokości 13,5 tys. zł, 121 osób na 117 zaplanowanych (103,4%) premię mobilnościową w kwocie ogółem 34,1 tys. zł, a 115 podmiotów (premię motywacyjną dla pracodawcy w łącznej kwocie 224,0 tys. zł).

Beneficjenci, którzy podjęli pracę otrzymali premię mobilnościową w wysokości 300 zł na pokrycie kosztów dojazdu do pracy. Wniosek o premię złożyło łącznie 121 osób, 7 osób nie zgłosiło się do Urzędu z wnioskiem o wypłatę premii, a 23 uczestników nie dostarczyła wszystkich wymaganych dokumentów i z tego powodu otrzymała premię mobilnościową niższą niż 300 zł.

(dowód: akta kontroli str. 62 – 63)

Kierownik działu DOiP wyjaśniła, że: „Część osób które podjęły prace refundowane, po ich zakończeniu rozwiązało umowy z pracodawcami i jednocześnie podjęło pracę u innego pracodawcy. W takiej sytuacji premia motywacyjna dla pracodawcy który podpisał umowę z urzędem nie przysługiwała. Mniejsza ilość wypłaconych premii wynikała z podobnych sytuacji.”

(dowód: akta kontroli str. 578)

Przyjęte mierniki oceny efektywności programu specjalnego oraz wartości zaplanowane i osiągnięte przedstawiały się następująco:

- liczba osób bezrobotnych, która podjęła pracę zarobkową – zaplanowano 94 osoby, a podjęło pracę 136 osób, co stanowiło 144,7% realizacji planu,
- liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych – zaplanowano 10, a powstało 9, co stanowiło 90% realizacji planu,
- liczba stworzonych przez pracodawcę miejsc pracy – zaplanowano 20, stworzono 21, co stanowiło 105,0% realizacji planu.

(dowód: akta kontroli str. 19, 21 – 22, 62 – 66)

1.5.3. W ramach programu 50+II/2013 udział wzięło 32 bezrobotnych, wobec których zaplanowano i zastosowano następujące instrumenty rynku pracy: stażem objęto - 11 osób na planowanych 10 (110,0%), a robotami publicznymi 21 osoby na planowanych 18 (116,7%).

Ponadto w programie udzielono dodatkowego wsparcia wszystkim uczestnikom w ramach SEWZ. Każdy uczestnik otrzymał pisemną informację o rodzajach wsparcia. W ramach programu 30 osób otrzymało dodatek mobilnościowy o wartości łącznej 9,0 tys. zł, a 10 otrzymało dodatek motywacyjny na łączną kwotę 30 tys. zł – 100 % wartości planowanych. Dodatek motywacyjny przewidziano dla pracodawcy który zatrudni osobę bezrobotną na okres co najmniej 8 miesięcy. Ten rodzaj wsparcia przewidziano i zrealizowano w związku z zatrudnieniem 10 osób.

(dowód: akta kontroli str. 21 – 22, 99 – 100, 107 – 112, 179)

W trakcie trwania programu 1 osoba zrezygnowała z udziału w projekcie. Beneficjent zrezygnował w pierwszym miesiącu wykonywania swoich obowiązków

na stażu zawodowym. W to miejsce na uzupełnienie stażu została skierowana kolejna osoba, która ukończyła podjęty staż. Osoba rezygnująca nie przepracowała odpowiedniego czasu pracy i w związku z tym nie otrzymała dodatku mobilnościowego. Również w trakcie realizacji zadania roboty publiczne powstały oszczędności finansowe, wynikające z absencji zawodowej beneficjentów. Wolne środki finansowe zostały zagospodarowane dla kolejnej osoby, która mogła wziąć udział w projekcie. (dowód: akta kontroli str. 578)

Zaplanowany i osiągnięty miernik oceny efektywności programu, tj. liczba osób bezrobotnych, która podjęła pracę zarobkową wyniosła 56,8% (16 osób) przy planowanej 60% (19 osób).

(dowód: akta kontroli str. 21 – 22, 99 – 100, 111 – 112, 179)

1.5.4. W ramach programu 30-/2013 udział wzięło 52 bezrobotnych, wobec których zaplanowano i zastosowano następujące usługi i instrumenty rynku pracy: pracami interwencyjnymi odpowiednio 15 i 7 osób (46,7% planu); refundacją doposażenia/wyposażenia miejsca pracy 5 i 8 osób (160,0%), stażami 20 i 21 (105,0%) i szkoleniami 10 i 16 (160,0%).

Zmiany w trakcie realizacji programu spowodowane były absencją beneficjentów lub nie odebraniem przez nich należnych świadczeń w ramach SEWZ. Beneficjenci programu i lokalni pracodawcy wycofali się z korzystania ze wsparcia w postaci prac interwencyjnych z powodu trudności w spełnieniu wzajemnych wymagań powstałych pomiędzy pracodawcą, a przyszłym pracownikiem. W sytuacji zagrożenia niewykorzystaniem środków finansowych w tym instrumencie, po pozytywnym zaopiniowaniu przez PRZ, pozostałe środki przeznaczone zostały na refundację wyposażenia/doposażenia miejsc pracy oraz na szkolenia.

W stosunku do uczestników zaplanowano SEWZ: dodatek mobilnościowy w wysokości 300 zł./osobę, który miał służyć umożliwieniu dojazdu do pracy (zakup biletu, roweru itp.) i dodatek motywacyjny w kwocie 500 zł./osobę dla osób, które po zakończeniu szkolenia podejmą pracę. Z dodatku mobilnościowego skorzystało 33 uczestników, a z dodatku motywacyjnego 2 na łączną kwotę odpowiednio na łączną kwotę: 9,9 tys. zł i 1,0 tys. zł, co stanowiło 82,5% i 20% planu. Pozostali uczestnicy programu nie przedłożyli dowodów potwierdzających poniesienie kosztów na dojazd do miejsca pracy.

(dowód: akta kontroli str. 147 – 177)

Zaplanowany i osiągnięty miernik oceny efektywności programu, tj. liczba osób bezrobotnych, która podjęła pracę zarobkową w okresie do 3 miesięcy wyniosła 71,15% (37 osób) przy planowanej 60% (35 osób).

(dowód: akta kontroli str. 156 – 157, 171)

1.5.5. W ramach programu WR/2013 udział wzięło 60 na planowanych 52 bezrobotnych (115,4%) w ramach robót publicznych.

Zmiany wynikłe w trakcie realizacji programu były wynikiem zwolnień lekarskich beneficjentów. W trakcie realizacji zadania roboty publiczne powstały oszczędności finansowe, wynikające z absencji beneficjentów (zwolnienia lekarskie). Wolne środki finansowe zostały zagospodarowane dla kolejnej osoby, która mogła wziąć udział w projekcie.

W stosunku do uczestników programu zaplanowano SEWZ: dodatek mobilnościowy w wysokości 300 zł./osobę, który miał służyć umożliwieniu dojazdu do pracy (zakup biletu, roweru itp.) i premia motywacyjna dla pracodawcy w kwocie 3 000 zł./osobę dla pracodawcy, który po zakończeniu okresu refundacji robót publicznych zatrudni osoby na kolejny okres co najmniej 3 miesięcy. Z wymienionych SEWZ skorzystało odpowiednio 52 i 43 osoby na łączne kwoty: 15,6 tys. zł i 129,0 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 86,7% i 100,0% planu.

Pozostali uczestnicy programu nie przedłożyli dowodów potwierdzających poniesienie kosztów na dojazd do miejsca pracy

(dowód: akta kontroli str. 22,129 – 141,557)

Zaplanowany i osiągnięty miernik oceny efektywności programu, tj. liczba osób bezrobotnych, która podjęła pracę zarobkową w okresie do 3 miesięcy wyniosła 71,6% (43 osoby) przy planowanej 82,7% (43 osoby).

(dowód: akta kontroli str. 22,135,171)

1.6. Zasady wyłaniania i doboru uczestników programów specjalnych.

1.6.1. Upublicznia informacji o możliwości skorzystania ze środków finansowych służących aktywizacji bezrobotnych w ramach programów specjalnych PUP dokonywał w formie ogłoszeń na tablicach w siedzibie Urzędu, w których zawarto informacje o kryteriach dodatkowych wynikających z tych programów. Pracodawcy wyłonieni byli na podstawie kontaktów z pośrednikami pracy oraz pracownikami merytorycznymi odpowiedzialnymi za poszczególne instrumenty rynku pracy. Urząd w trakcie realizacji programów w związku z powstającymi w toku realizacji programów oszczędnościami prowadził nabory uzupełniające dla bezrobotnych, na zasadach naboru podstawowego.

(dowód: akta kontroli str. 60)

Na podstawie analizy lokalnego rynku pracy zdiagnozowano grupy problemowe, dla których Urząd opracował programy w stosunku do których stosowane usługi i instrumenty rynku pracy okazały się niewystarczające.

(dowód: akta kontroli str. 356)

1.6.2. Doboru uczestników programów specjalnych Urząd dokonywał w oparciu o kryteria zapisane w pkt 5 programu (załącznik nr 1 do wniosku) zgodnie z wytycznymi zawartymi w opisie kryteriów oraz zasadami określonymi w programach. Zgodnie z nimi rekrutację prowadzili pośrednicy pracy, którzy współpracowali z doradcami zawodowymi w celu wyłonienia odpowiedniej grupy uczestników.

Pierwszeństwo w kwalifikacji do programu (podstawowe kryterium) miały:

programu WR/2011 – osoby długotrwale bezrobotne, pochodzące z terenów wiejskich, będące osobami samotnie wychowującymi dzieci do 18 roku życia lub opiekującymi się osobami zależnymi,

programu 50+/2012 – osoby bezrobotne z przedziału wiekowego 50+ zarejestrowane w Urzędzie, zameldowane na terenie powiatu szczecińskiego, a w szczególności pochodzące z terenów wiejskich,

programu 50+II/2013 - osoby bezrobotne z przedziału wiekowego 50+ zarejestrowane w Urzędzie;

programu 30-/2013 - osoby bezrobotne z przedziału wiekowego 30- zarejestrowane w Urzędzie;

programu WR/2013 - osoby długotrwale bezrobotne i pochodzące z terenów wiejskich.

W ramach realizowanych programów specjalnych osoby bezrobotne były wyselekcjonowane z bazy danych SYRIUSZ przez pośredników pracy. Pracownicy urzędu kontaktowali się z wybraną grupą bezrobotnych proponując im udział w programie. Kolejność wyboru uczestników wynikała z kryteriów założonych w programach. Osoby bezrobotne mogły również same zgłaszać się do pośredników pracy i po spełnieniu kryteriów programów były kierowane do wsparcia.

Dane o uczestnikach pozyskiwano z systemu SYRIUSZ oraz dostarczonych dokumentów i rozmów z zainteresowanymi bezrobotnymi. Formy i zakres instrumentów rynku pracy oraz SEWZ do zastosowania dla uczestników były dopasowywane do ujętych w programie oraz ich możliwości ustalonych w przeprowadzonych i podczas rozmów doradczych.

Usługi i instrumenty pracy proponowane osobom bezrobotnym, które mogły być uczestnikami programów specjalnych, były proponowane w oparciu o Indywidualny Plan Działania (dalej: „IPD”), rozmowy doradcze oraz wcześniej przeprowadzoną analizę rynku pracy. IPD był osobistym programem poszukiwania pracy dostosowanym do profilu pomocy. Polegał na ustaleniu szeregu działań dostosowanych do sytuacji osobistej osoby bezrobotnej i lokalnego rynku pracy. Efektem IPD miało być podjęcie przez bezrobotnego zatrudnienia, działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej. W zestawieniu z rozmowami z doradcą zawodowym Urząd miał możliwość zaproponowania uczestnikowi formy wsparcia adekwatnego do jego sytuacji.

Informacje o możliwości korzystania ze środków finansowych służących aktywizacji bezrobotnych, o kryteriach zastosowanych w ramach programów zarówno osoby bezrobotne jak i pracodawcy byli informowani. Informacje zostały umieszczone w gablotach PUP i na stronie internetowej Urzędu w dniu 04.08.2011 r., 31.05.2012 r. i 22.05.2013 r.

(dowód: akta kontroli str.25 – 167,270 – 421,563)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK formułuje następujące uwagi:

1. W trakcie przygotowania programów specjalnych niedostatecznie zdiagnozowano potrzeby pracodawców i bezrobotnych, co skutkowało zmianą programów w zakresie stosowanych instrumentów rynku pracy (wprowadzaniem nowych) i liczby bezrobotnych nimi objętych oraz zmianami w trakcie ich realizacji. Np. *program WR/2011* w którym dokonano zwiększenia liczby bezrobotnych zatrudnionych w ramach robót publicznych o ponad 100%, zmniejszeniem liczby dotacji na działalność o ponad 20% i wprowadzeniem nowego instrumentu w postaci staży, który nie był planowany w ramach tego programu. Powyższe wskazuje na niedostateczne rozeznanie potrzeb i zaprojektowanie nieadekwatnych do potrzeb form wsparcia, które zostały jednak dostosowane do rzeczywistego zapotrzebowania w trakcie realizacji programu.

2. Mierniki przyjęte przez Urząd w realizowanych programach do oceny efektywności zatrudnieniowej nie pozwalały na ocenę efektów programu specjalnego w dłuższym przedziale czasowym i pozwalały one odnieść się do działań (mierniki produktu), a nie do ich efektu (brak mierników rezultatu). W ocenie NIK efektem działania nie może być samo działanie, ale zmiana, która w wyniku niego nastąpiła. PUP zobowiązany był do racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi w trakcie realizacji programów specjalnych i uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów i nie można zaniechać realnej oceny podejmowanych działań w tym zakresie.

Kierownik Działu DOiP odpowiedzialna za przygotowanie i realizację programów specjalnych wyjaśniła, że:

„Urząd pracy zastosował przyjęte we wnioskach mierniki w oparciu o zatwierdzone wnioski. Każdy program specjalny realizowany przez PUP w Szczecinku we wniosku o przyznanie dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy MPiPS na finansowanie programu specjalnego zawierał punkt: „Proponowane przez realizatora programu specjalnego mierniki oceny efektywności programu specjalnego i tryb dokonywania oceny” w którym zostały zawarte proponowane mierniki. Całość wniosku z miernikami oceniana była zgodnie z trybem postępowania przy ocenie wniosków określonych w zasadach przez MPiPS. Decyzja przyznająca środki finansowe na realizację programów podjęta została w oparciu o pozytywne opinie Marszałka Województwa i Ministerstwa Pracy.”

(dowód: akta kontroli str. 578)

Urząd przygotował programy specjalne po dokonaniu analizy lokalnego rynku pracy i diagnozy sytuacji bezrobotnych. Dokumenty te spełniały wymogi *rozporządzenia MPiPS z 2009 r.* PUP ustalił zasady wyboru uczestników i partnerów programów specjalnych oraz wskaźniki efektywności rezultatów dotyczących powrotu osób bezrobotnych na rynek pracy. W ocenie NIK sposób doboru instrumentów rynku pracy i rozpoznania potrzeb bezrobotnych i pracodawców nie był w pełni skuteczny co doprowadziło do niewłaściwego zdiagnozowania potrzeb pracodawców i bezrobotnych. W następstwie tego prowadziło do konieczności zmiany programów w zakresie stosowanych instrumentów rynku pracy i liczby osób nimi objętych. Powyższe wskazuje na niedostateczne rozeznanie potrzeb i zaprojektowanie nieadekwatnych do potrzeb form wsparcia, skutkujące licznymi zmianami programów specjalnych. Stwierdzono ponadto niewłaściwy sposób określenia mierników oceny realizacji programów i właściwej ich oceny.

2. Rzetelność, prawidłowość i skuteczność realizacji programów specjalnych

2.1. W badanym okresie Urząd realizował programy specjalne skierowane wyłącznie do osób bezrobotnych, w tym 294 w 2011 r., 137 w 2012 r. i 144 w 2013 r.

(dowód akta kontroli str. 23 – 167)

2.2. Programy specjalne realizowano w roku budżetowym po otrzymaniu decyzji o przyznaniu środków, w 2011 r. od lipca, w 2012 r. od czerwca, w 2013 r. od maja danego roku. W trakcie roku w programach Dyrektor Urzędu z upoważnienia Starosty dokonywał zmian, po otrzymaniu pozytywnej opinii PRZ.

Liczba uczestników, która wzięła udział w poszczególnych programach oraz wielkość środków wydatkowanych w ramach projektów (łącznie z SEWZ) przedstawiały się następująco:

- *WR/2011* - wydatkowano 2.336 tys. zł, w którym udział wzięło 294 uczestników (113 osób w ramach robót publicznych – 522,61 tys. zł; 60 osób odbyło staż – 174,8 tys. zł; 49 osób zatrudniono w ramach refundacji doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy – 828,14 tys. zł; 39 osób podjęło działalność gospodarczą – 692,0 tys. zł), 33 osoby skierowano do podjęcia pracy w ramach prac interwencyjnych – 92,2 tys. zł,
- *50+/2012* - wydatkowano 1.511,8 tys. zł, w którym udział wzięło 137 uczestników (68 osób w ramach robót publicznych – 435,8 tys. zł; 21 osób zatrudniono w ramach refundacji doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy – 451,0 tys. zł, 9 osób podjęło działalność gospodarczą – 192,5 tys. zł, 39 osób skierowano do prac interwencyjnych – 157,4 tys. zł),
- *50+II/2013* - wydatkowano 290,2 tys. zł, w którym udział wzięło 32 uczestników (21 osób w ramach robót publicznych – 195,5 tys. zł i 11 osób skierowano na staż – 55,7 tys. zł),
- *30-/2013* - wydatkowano 349,9 tys. zł, w którym udział wzięło 52 uczestników (21 osób odbyło staż – 113,7 tys. zł; 8 osób zatrudniono w ramach refundacji doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy – 161,1 tys. zł., 7 osób skierowano do pracy w ramach prac interwencyjnych – 18,1 tys. zł, 16 osób skierowano na szkolenie – 46,1 tys. zł),
- *WR/2013* - wydatkowano 729,6 tys. zł, w którym udział wzięło 60 uczestników, w tym na instrumenty i usługi rynku pracy – 585,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 255 – 23 – 167, 505 – 554, 569)

Opis stanu faktycznego

2.3. Realizacja programów specjalnych.

Badaniem kontrolnym objęto 60 osób⁷ spośród 575, które ukończyły programy specjalne realizowane w latach 2011-2013 oraz zostały objęte wsparciem poprzez SEWZ. Wyboru dokonano losowo w ilości proporcjonalnej do liczby osób uczestniczących w danej formie aktywizacji.

Kontrola wykazała, że w badanym zakresie:

- środki poniesione na aktywizację ww. osób w łącznej wysokości 5.117,5 tys. zł, w tym na instrumenty rynku pracy 4.586,5 tys. zł i elementy specyficzne 531,0 tys. zł wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem,
- modyfikacji programów nie zgłaszano do WUP⁸, proces wyboru uczestników programów specjalnych był zgodny z przyjętymi zasadami. W ramach realizowanych programów specjalnych osoby bezrobotne spełniające kryteria zawarte w punkcie 5 każdego z programów były wyselekcjonowane z bazy danych systemu SYRIUSZ przez pośredników pracy,
- Urząd upublicznił informacje o możliwości korzystania ze środków finansowych służących aktywizacji bezrobotnych oraz o kryteriach zastosowanych przy wyborze uczestników w ramach poszczególnych projektów programów,
- stosowano procedury zapewniające oszczędne wydatkowanie środków.

(dowód: akta kontroli, str.178 – 181,496 – 499,569 – 571)

2.3.1. Poza instrumentami rynku pracy w programach specjalnych zastosowano SEWZ:

program WR/2011

- talony „Łatwiejszy start” – refundacja wybranych kosztów z katalogu określonego przez Urząd o wartości do 200 zł, w tym: na doradztwo prawne, psychologiczne, zakup ubrań, wizyta u fryzjera lub kosmetyczki,
- zwrot kosztów za dojazdy do pracy,

program 50+/2012

- premia motywacyjna dla pracodawcy w wysokości do 3.000 zł, który po okresie refundacji robót publicznych zatrudnił te osoby na okres nie krótszy niż 3 miesiące Premie wypłacano jednorazowo, po przedłożeniu umowy o pracę,
- premia motywacyjna dla pracodawcy w wysokości 800 zł, który po zakończeniu okresu refundacji prac interwencyjnych zatrudnił te osoby na okres nie krótszy niż 3 miesiące po przedłożeniu umowy o pracę,
- wsparcie pomostowe dla uczestnika w wysokości 1.500 zł, stanowiąca jednorazowe wsparcie dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą po rozliczeniu otrzymanej dotacji;
- premia mobilnościowa dla uczestnika w wysokości 300 zł, służąca umożliwieniu dojazdu do pracy (zakup biletów, roweru itp.), udzielana po przedłożeniu umowy o pracę i list obecności przez kolejne 3 miesiące,

(dowód: akta kontroli str.569,496 – 503, 570 – 571)

Kierownik działu organizacji i programów Urzędu wyjaśniła, że: *„W ramach gospodarności finansami publicznymi, przestrzeganiem dyscypliny finansów publicznych i doświadczenia urzędu o „kombinowaniu” beneficjentów Urząd zabezpieczył się dodatkową formą przy wypłacaniu tego wydatku w postaci potwierdzenia poniesionych przez bezrobotnego wydatków na dotarcie do pracy.”*

⁷ Dokumentacja dotyczyła: dziewięciu osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach robót publicznych; 32 osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach refundacji wyposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy; pięciu osób, które w związku z uzyskaniem środków na rozwój przedsiębiorczości podjęły działalność gospodarczą; 14 osób bezrobotnych skierowanych na odbycie stażu.

⁸ Zasady przyznawania środków Funduszu Pracy stanowiących rezerwę MPIP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, a także przepisy powszechnie obowiązujące nie wymagały zgłaszania do wojewódzkiego urzędu pracy faktu modyfikacji programu specjalnego.

(dowód: akta kontroli str.495)

program 50+/2013

- dodatek mobilnościowy w wysokości 300 zł, który otrzymywał beneficjent w trakcie umowy o pracę lub odbywania stażu,
- premia motywacyjna dla pracodawcy w wysokości do 3.000 zł, który po okresie refundacji robót publicznych zatrudnił te osoby na okres nie krótszy niż 3 miesiące. Premie wypłacano jednorazowo po przedłożeniu umowy o pracę.

Program 30-/2013

- dodatek mobilnościowy w wysokości 300 zł dla beneficjenta. Służył umożliwieniu dojazdu do pracy (zakup biletów, roweru itp.), udzielany był po dostarczeniu umowy o pracę i przez kolejne 3 miesiące list obecności w celu weryfikacji obecności w pracy dla osób, które podjęły pracę w postaci stażu, prac interwencyjnych lub refundacji wyposażenia miejsca pracy,
- dodatek motywacyjny w wysokości 500 zł dla bezrobotnego, które samodzielnie podjął pracę w okresie 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia.

Program WR/2013

- premia motywacyjna dla pracodawcy w wysokości do 3.000 zł, który po okresie refundacji robót publicznych zatrudnił te osoby na okres nie krótszy niż 3 miesiące. Premie wypłacano jednorazowo po przedłożeniu umowy o pracę.
- premia mobilnościowa dla uczestnika w wysokości 300 zł, służąca umożliwieniu dojazdu do pracy (zakup biletów, roweru itp.), udzielana po przedłożeniu umowy o pracę i list obecności przez kolejne 3 miesiące.

(dowód: akta kontroli str. 23 – 174,178 – 181,496 – 499,570 – 571)

2.3.2. Organizacja staży.

Analizą objęto 9 osób na ogólną liczbę 92 osób objętych tym instrumentem (9,8%). Założenia programów nie przewidywały obowiązku deklarowania przez pracodawców zatrudnienia uczestnika po zakończeniu stażu. Niektórzy organizatorzy stażu (pracodawcy) w przedkładanych wnioskach deklarowali chęć zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu. Obowiązek taki wówczas był wprowadzany do podpisywanych umów, a wyniki badania wskazywały, że wywiązali się oni z tej deklaracji.

Spośród 9 zbadanych uczestników objętych tych instrumentem w 6 przypadkach pracodawcy nie deklarowali zatrudnienia po ukończeniu stażu, mimo braku deklaracji zatrudnienia uczestnicy zostali zatrudnieni. W 3 przypadkach deklaracja taka została złożona we wniosku i ujęta w umowie. Umowy o pracę obejmowały okres od 1 do 3 miesięcy, zawsze w pełnym wymiarze godzin. Nie stwierdzono przypadków, aby bezrobotny był ponownie skierowany na staż do tego samego organizatora na tym samym stanowisku pracy, na którym wcześniej odbywał staż.

Zarówno wnioski o organizację stażu jak i zawarte umowy spełniały wymogi określone w obowiązujących przepisach⁹. Oceny formalnej wniosków dokonywał Dyrektor Urzędu, po wcześniej dokonanej ocenie przez pracowników merytorycznych poszczególnych działów: pośrednicy pracy, doradcy zawodowi oraz pracownik i kierownik działu instrumentów rynku pracy, specjalista ds. szkoleń. Wszyscy bezrobotni skierowani na staż spełniali wymogi formalne określone w programach specjalnych. We wszystkich przypadkach stażysta wykonywał zadania przewidziane w umowie. Wynikało to z opinii wystawionej przez organizatora stażu.

⁹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. Nr 142, poz. 1160).

W ramach kontroli i monitoringu przebiegu stażu, Urząd wymagał dostarczenia list obecności bezrobotnego odbywającego staż, umów o pracę po odbyciu stażu, opinii pracodawcy o przebiegu stażu.

Wobec 3 osób (z 9 badanych), przed udziałem w *programie 50+II/2013* (skierowaniem na staż), nie zastosowano żadnej usługi i instrumentu rynku pracy. W pozostałych 6 przypadkach osoby te były głównie kierowane na staż (4 osoby), na szkolenie (1 osoba) i do robót publicznych (1 osoba). Wobec osoby skierowanej na roboty publiczne zastosowano wcześniej 3 inne instrumenty rynku pracy (2 razy staż i szkolenie).

(dowód: akta kontroli str. 178 – 181,434 – 464,571)

2.3.3. Organizacja szkoleń - analizą objęto 1 osobę na ogólną liczbę 16 uczestników objętych tym instrumentem (6,25%).

W ramach programu 30-/2013 Urząd zorganizował szkolenia z zakresu:

- 1/ kierowca wózka jezdniowego z wymiana butli z gazem – 5 osób,
- 2/ obsługa kas fiskalnych i fakturowanie – 3,
- 3/ obsługa systemu informatycznego Java – 1 osoba,
- 4/ kucharz – 1 osoba,
- 5/ wykrawacz mięsa – 1 osoba,
- 6/ spawacz mag i mig i tig – 2 osoby,
- 7/ kwalifikacja wstępna przyspieszona kwp dla kierowców – 1 osoby,
- 8/ prawo jazdy kategorii C – 1 osoby
- 9/ instruktor rekreacji ruchowej – 1 osoba.

Wyboru podmiotu przeprowadzającego szkolenia Urząd we wszystkich przypadkach dokonał w trybie art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁰.

Z wybranym oferentem Urząd zawarł umowy zgodnie ze złożoną ofertą, zabezpieczając prawidłową realizację szkoleń.

W celu rozpoznania potrzeb szkoleniowych osoby bezrobotne były opiniowane przez: pośrednika pracy (np. w zakresie czy jest aktualna oferta pracy w zawodzie wyuczonym lub wykonywanym), specjalistę ds. rozwoju zawodowego (np. czy spełnia warunki określone ustawą o promocji zatrudnienia do skierowania na szkolenie, jaki jest cel szkolenia) oraz doradcę zawodowego.

(dowód: akta kontroli str.178 – 181,571 – 572)

2.3.4. Organizacja robót publicznych - analizą objęto 28 osób na ogólną liczbę 262 (tj. 10,7%).

Wnioski pracodawców o organizację robót publicznych zawierały wymagane informacje i zostały do nich dołączone wymagane dokumenty. Wnioski podlegały ocenie pracownika merytorycznego w dziale DIRP oraz Dyrektora Urzędu. W umowach zawarto regulacje, o których mowa w § 6 ust. 1 i § 7 ust. 1 rozporządzenia MPiPS z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych¹¹. Kwoty przyznanej refundacji nie przekraczały ustawowego limitu¹², który ustalono w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia.

¹⁰ Dz. U. z 2013 poz. 907.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. Nr 5, poz. 25), dalej: *rozporządzenie w sprawie robót*. Uchylone z dniem 1 lipca 2014 r.

¹² Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia starosta zwraca organizatorowi robót publicznych, który zatrudniał skierowanych bezrobotnych przez okres do 6 miesięcy, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składek na ubezpieczenia społeczne bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz 50% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Wysokość refundacji kosztów zatrudnienia była stała dla wszystkich pracodawców. Pracodawcy wywiązali się z zobowiązań zatrudnienia bezrobotnych, po upływie okresu zatrudnienia w ramach robót publicznych, na co najmniej 1 miesiąc.

W badanej próbie 23 osoby zatrudniono po okresie refundacji na okres 3 miesięcy, 3 osoby na okres 2 miesięcy i 2 osoby nie zostały zatrudnione. Skierowani bezrobotni wykonywali roboty w szkołach i urzędach, m.in. na stanowiskach: pracownika gospodarczego, pomocy administracyjnej.

PUP prowadząc analizę mierników efektywności zatrudnieniowej działał zgodnie z wytycznymi wymaganymi przez MPiPS, co do sposobu mierzenia tych wskaźników.

(dowód: akta kontroli, str.178 – 181,571 – 572)

2.3.5. Refundacja kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy - badaniem objęto 8 osób na ogólną liczbę 78 (tj. 10,3%).

Środki na wyposażenie stanowiska pracy były przyznawane na podstawie złożonych przez pracodawców wniosków i umowy zawartej pomiędzy pracodawcą i Urzędem. Zarówno wnioski jak i zawarte umowy spełniały wymogi określone w obowiązujących przepisach¹³. Wszyscy uczestnicy programów, spełniali wymogi formalne określone w założeniach programów.

Oceny formalnej wniosków dokonywała komisja powołana przez Dyrektora Urzędu. Przewodniczący jak i członkowie komisji posiadali staż pracy, wykształcenie i doświadczenie zawodowe pozwalające na prawidłową realizację powierzonych im zadań. W celu zastosowania mechanizmów zapewnienia bezstronności, członkowie komisji złożyli oświadczenia, że nie pozostają z wnioskodawcą w stosunku prawnym lub faktycznym, naruszającym bezstronność.

Analiza wniosków, zawartych umów oraz dokumentów rozliczeniowych pozwalała stwierdzić, że deklarowane jak i zrealizowane wydatki były zgodne z efektami, jakim miały one służyć i zgodne z planowanym dla bezrobotnego stanowiskiem. Wysokość refundacji mieściła się w przyjętych prawem limitach.

Pracodawcy zatrudnili skierowanych bezrobotnych m.in. na następujących stanowiskach: sprzedawca (zakupiono kasę fiskalną, krawalnicę, wagę sklepową i regały sklepowe), operator maszyn tempodruku, księgowy (zakupiono oprogramowanie komputera, i wyposażenie stanowiska pracy (fotel i biurko), pracownik obsługi myjni (zakupiono elementy do myjni). Pracodawcy spełnili wymóg określony w umowie i zatrudniali przyjętych bezrobotnych przynajmniej przez dwa lata.

(dowód: akta kontroli str. 178 – 181, 572 – 573)

2.3.6. Przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej - analizą objęto 6 osób na ogólną liczbę 48 (tj. 12,5%).

Środki na podjęcie działalności gospodarczej były przyznawane na podstawie złożonych przez bezrobotnych wniosków oraz umów zawartych pomiędzy bezrobotnym i Urzędem. Zarówno wnioski jak i zawarte umowy spełniały wymogi określone w obowiązujących przepisach¹⁴. Wszyscy bezrobotni którzy otrzymali środki na założenie własnej działalności gospodarczej, spełniali wymogi formalne określone w założeniach programów specjalnych.

Procedura w zakresie oceny formalnej wniosków była podobna jak w przypadku refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy

¹³ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 lipca 2011 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 155, poz. 922), uchylone z dniem 30 kwietnia 2012 r. oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2012 r., poz. 457 ze zm.)

¹⁴ Patrz przypis nr 13.

i dokonywana przez stałą komisję powołana przez Dyrektora Urzędu. Analiza wniosków, zawartych umów oraz dokumentów rozliczeniowych pozwalała na stwierdzenie, że deklarowane i zrealizowane wydatki były zgodne z efektami, jakim miały one służyć i zgodne z planowanym profilem działalności gospodarczej. Wysokość dofinansowania mieściła się w przyjętych prawem limitach.

(dowód: akta kontroli str.178 – 181,573)

Badani uczestnicy programu spełnili wymóg określony w umowie i prowadzili działalność gospodarczą przynajmniej przez jeden rok. Uczestnicy programów specjalnych w dacie czynności kontrolnych nie figurowali w systemie informatycznym SYRIUSZ, a informacje uzyskane z ZUS wskazały, że osoby te nadal prowadzą działalność.

(dowód: akta kontroli str.573)

2.4. W ramach programu WR/2011 z zakładanej efektywności w zakresie wydatków z FP¹⁵ (efektywność kosztowa) w wysokości 11,7 tys. zł osiągnięto 10,0 tys. zł, natomiast z zakładanej stopy ponownego zatrudnienia¹⁶ (efektywność zatrudnieniowa) 80,95% uzyskano 57,82% (170 osób).

Na podstawie badanej próby¹⁷ ustalono, że wskaźnik efektywności kosztowej wyniósł 8,8 tys. zł, w okresie podwojonym¹⁸ 23,0 tys. zł, a na dzień badań kontrolnych¹⁹ 10,5 tys. zł. Natomiast wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 78,78%, w okresie podwojonym 30,30% i na dzień badań kontrolnych 66,66%.

W ramach programu 50+/2012 z zakładanej efektywności kosztowej 16,04 tys. zł osiągnięto 11,09 tys. zł, natomiast z zakładanej efektywności zatrudnieniowej 74% uzyskano 99,27% (136 osób).

Na podstawie badanej próby ustalono, że wskaźnik efektywności kosztowej wyniósł 13,18 tys. zł, w okresie podwojonym 19,78 tys. zł, a na dzień badań kontrolnych 15,21 tys. zł. Natomiast wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, w okresie podwojonym – 66,66% i na dzień badań kontrolnych 86,66%.

W ramach programu 50+II/2013 z zakładanej efektywności kosztowej 16,12 tys. zł osiągnięto 11,67 tys. zł, natomiast z zakładanej efektywności zatrudnieniowej 60% uzyskano 56,8% (16 osób).

Na podstawie badanej próby ustalono, że wskaźnik efektywności kosztowej wyniósł 17,4 tys. zł, w okresie podwojonym 13,40 tys. zł, a na dzień badań kontrolnych wyniósł 17,4 tys. zł. Natomiast wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 75%, w okresie podwojonym 100% i na dzień badań kontrolnych 75%.

W ramach programu 30-/2013 z zakładanej efektywności kosztowej 9,99 tys. zł osiągnięto 9,46 tys. zł, natomiast z zakładanej efektywności zatrudnieniowej 70% uzyskano 71,15% (37 osób).

Na podstawie badanej próby ustalono, że wskaźnik efektywności kosztowej wyniósł 7,09 zł, w okresie podwojonym 7,09 tys. zł, a na dzień badań kontrolnych 8,86 tys. zł. Natomiast wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, w okresie podwojonym 100% i na dzień badań kontrolnych 80 %.

W ramach programu WR/2013 zaplanowano wskaźnik efektywności kosztowej 16,96 tys. zł uzyskano 16,96 tys. zł. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej zaplanowano na 82,70 % zrealizowano w 71,6 % (43 osoby).

¹⁵ Kwota wydatków FP ogółem wnioskowanych na finansowanie działań przewidzianych do realizacji podzielona przez liczbę uczestników objętych programem specjalnym, którzy w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy po zakończeniu programu uzyskają zatrudnienie, inną pracę zarobkową, podejmą działalność lub pozostaną w zatrudnieniu.

¹⁶ Procent uczestników objętych programem specjalnym, którzy po zakończeniu udziału w programie uzyskają zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub podejmą działalność gospodarczą do ogólnej liczby uczestników.

¹⁷ Badaniem objęto 60 losowo wybranych spraw w ramach programów specjalnych, proporcjonalnie do liczby osób, które ukończyły daną aktywizację (osób).

¹⁸ Przykładowo: jeżeli zgodnie z założeniami programu specjalnego bezrobotny powinien uzyskać zatrudnienie po zakończeniu programu przez jeden rok, wówczas okres podwojony obejmuje następny rok.

¹⁹ 15 czerwca 2015 r.

Na podstawie badanej próby ustalono, że wskaźnik efektywności kosztowej wyniósł 10,82 tys. zł; w okresie podwojonym 12,98 tys. zł, a na dzień badań kontrolnych 32,45 tys. zł. Natomiast wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, w okresie podwojonym 83,33% i na dzień badań - 33,33 % .

W ramach programów realizowanych w latach 2011 – 2013, spośród zastosowanych instrumentów rynku pracy, najniższa efektywność zatrudnieniowa wystąpiła w robotach publicznych: 38,10% w 2011 r.; 98,53% w 2012 r. i 65,43% w 2013 r. Najwyższa efektywność zatrudnieniowa dotyczyła dwóch form aktywizacji: refundacja kosztów wyposażenia/wyposażenia stanowiska pracy i środki na podjęcie działalności gospodarczej i wynosiła 100%. Refundacja kosztów wyposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy była najdroższą formą aktywizacji osób bezrobotnych w ramach programów specjalnych²⁰. Wnioski te potwierdzono w toku badania wylosowanej próby.

(dowód: akta kontroli, str. 23 – 167,19 – 22,573 – 574)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. PUP nie osiągnął zakładanej efektywności zatrudnieniowej w 3 programach, z czego w programie z 2011 r. nie osiągnięto nawet minimalnego poziomu efektywności określonej przez MPiPS (70%). I tak w programie: *WR/2011* zaplanowano efektywność zatrudnieniową 80,95% uzyskano 57,82%; *50+II/2013* zaplanowano 60,0% uzyskano 56,8%, a w *WR/2013* zaplanowano 82,7% zrealizowano w 71,6%.

(akta kontroli str.23 – 167,19- 22,573 – 574)

Zdaniem NIK przyczyną nieosiągnięcia zakładanych poziomów efektywności zatrudnieniowej było obok czynników niezależnych od PUP, także m.in. w niektórych przypadkach nieadekwatna do potrzeb wielkość środków określana w programach na poszczególne formy aktywizacji.

2. Uczestnikami *programu 50+II/2013* były 3 osoby bezrobotne nie objęte wcześniej wsparciem instrumentami rynku pracy.

(dowód: akta kontroli str.434 – 464.)

Kierownik działu DPiO wyjaśniła, że osoby te zakwalifikowano do programów specjalnych ponieważ ich charakterystyka była zgodna z kryteriami określonymi we wnioskach i założeniami § 3 ust. 2 i 3 *rozporządzenia MPiPS z 2009 r.* Ponadto wobec tych osób stosowane były takie usługi rynku pracy jak pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

(dowód: akta kontroli str.562)

Stanowisko to jest niezgodne z § 3 ust 3 *rozporządzenia MPiPS z 2009 r.*, programem specjalnym obejmuje się w pierwszej kolejności bezrobotnych i osoby poszukujące pracy, w stosunku do których stosowane usługi i instrumenty rynku pracy okazały się niewystarczające do powrotu na rynek pracy bądź utrzymania miejsc pracy.

NIK zwraca uwagę, że SEWZ jest tą formą wsparcia, która odróżnia programy specjalne od innych programów aktywizacji. W *programie WR/2011* z SEWZ w formie talonu skorzystało tylko 105, a ze zwrotu kosztów dojazdu 15 z 294 uczestników. Nie skorzystanie ze SEWZ przez większość uczestników może wskazywać na zaprojektowanie w *programie WR/2011* specyficznych elementów wspierania zatrudnienia nieadekwatnych do potrzeb uczestników.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Dyrektor PUP w wyjaśnieniach podał, że SEWZ uzyskali wszyscy uczestnicy programu, którzy złożyli wymagane dokumenty potwierdzające poniesione wydatki, natomiast, że nie posiada wiedzy dlaczego inni uczestnicy programu WR/2011 nie skorzystali ze SEWZ.

(dowód: akta kontroli str. 495.)

Ocena cząstkowa

W badanym okresie PUP realizując 5 programów specjalnych uzyskał niższą od zakładanej efektywność zatrudnieniową w przypadku 3 programów. Natomiast wyższą lub równą z zakładaną efektywność kosztową w przypadku 4 programów. Zastosowane przez Urząd instrumenty i usługi rynku pracy, a także SEWZ były zgodne z prawem. Środki wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem.

3. Monitorowanie i kontrola realizowanych programów specjalnych

Opis stanu faktycznego

3.1. Monitoring i kontrola wykonywania założeń programów specjalnych przez PUP była realizowana zgodnie z zasadami określonymi w programach. Monitorowanie realizacji programów specjalnych polegało na kontroli poprawności realizowania zawieranych umów na poszczególne instrumenty i usługi rynku pracy.

(dowód: akta kontroli str.43 – 464, 575)

3.2. Dopuszczenie/wyposażenie stanowiska pracy monitorowano w miejscu wykonywania pracy. Kontrolę prawidłowości realizacji zawartych umów oraz monitoring utrzymania stanowiska pracy wykonywano również poprzez analizę składanych cyklicznie, co sześć miesięcy dokumentów rozliczeniowych tj. deklaracji ZUS RMUA, list płac. Na bieżąco weryfikowano umowy o pracę i świadectwa pracy oraz kontrolowano dokumenty finansowe – faktury i rachunki potwierdzające poniesione koszty związane z wyposażeniem stanowiska pracy lub SEWZ – w terminie 30 dni od złożenia wniosku o refundację.

W przypadku staży monitoring obejmował kontrolę list obecności, kontakt z pracodawcami i stażystami, sprawdzanie dostarczanych dokumentów, np. zaświadczeń z medycyny pracy, kontrolę prawidłowości przebiegu zawartych umów w miejscu odbywania stażu.

Kontrola wydatkowania środków udzielanych na podjęcie działalności gospodarczej obejmowała badanie i weryfikację na miejscu prowadzenia działalności dokumentów potwierdzających: rozpoczęcie i prowadzenie działalności gospodarczej, zakupy, poniesione koszty związane z zakupami. Sprawdzano również zaświadczenia z ZUS o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o prowadzeniu działalności gospodarczej.

Monitorowane i kontrolowane SEWZ były w momencie składania wniosków o refundację - zakupu odzieży, w tym odzieży roboczej, składane dokumenty, tj. faktury, rachunki.

(dowód: akta kontroli str.434 – 464,465 – 494,575)

3.3. Rzetelność sprawozdań z realizacji programów specjalnych

Wszystkie przekazane przez Urząd sprawozdania były sporządzone rzetelnie i terminowo, zgodnie ze stanem faktycznym oraz według obowiązujących wzorów (każdorazowo określanych jako załącznik do *Zasad ubiegania się o środki z FP*).

(dowód: akta kontroli str. 23 – 33,57 – 67,96 – 100,142 – 146,169 – 177,575)

Dyrektor PUP w sprawie wad i zalet programów specjalnych, przesłanek realizacji tych programów i propozycji zmian przepisów jako zalety wskazał, to że programy specjalne przyczyniają się do zwalczania skutków bezrobocia, dodatkowej aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Do wad zaliczyła brak dostatecznych środków finansowych na pokrycie kosztów wynikających z realizacji zadań przewidzianych w ramach programów specjalnych

i konieczność ich wydatkowania w bieżącym roku kalendarzowym co utrudnia możliwość osiągnięcia zaplanowanych efektów zatrudnieniowych. Także szeroki zakres udzielanych form wsparcia zajmuje długi okres, a rozliczanie pozyskanych środków w danym roku budżetowym ogranicza czasowo to wsparcie. Ponadto zbyt późny termin uruchamiania projektów i założenia, że przyznane środki winny być wydatkowane do dnia 31 grudnia danego roku. Tak krótki okres na wydatkowanie środków powoduje obawy czy będzie możliwe racjonalne i efektywne ich wykorzystanie, szczególnie w sytuacji gdy realizacja projektu rozpocznie się w okresie wakacyjno-urlopowym, co jak wynika z wieloletniego doświadczenia urzędów, wpływa na mniejszą aktywność pracodawców i gwałtowne zmniejszenie się ilości składanych przez nich ofert i wniosków na oferowane przez Urzędy formy wsparcia. Często decyzje o przyznaniu dodatkowych środków na programy specjalne podejmowane były w miesiącach czerwiec – lipiec, co powoduje również ograniczony czas na udzielenie wsparcia beneficjentom. Czas pozostający na udzielenie wsparcia i wydatkowanie środków to tylko 6 miesięcy a przykładowo samo wsparcie stażem obejmuje ten sam okres: 6 miesięcy i pojawia się problem braku czasu na udzielenie kolejnego elementu wsparcia. Taka sytuacja sprowadza program specjalny do pozycji zwykłych form wsparcia przewidzianych podstawową ofertą urzędu;

Jako przyczyny uczestniczenia Urzędu w programach specjalnych wskazał to, że urząd z uwagi na wysoką stopę bezrobocia w powiecie szczecineckim podejmuje wszelkie działania służące pozyskiwaniu środków z wszystkich dostępnych źródeł, żeby móc aktywizować osoby bezrobotne z terenu powiatu szczecineckiego;

Dyrektor Urzędu jako propozycją zmian w uregulowaniach dotyczących sposobu realizacji programów wskazał: umożliwienie finansowania wynagrodzeń pracowników zajmujących się bezpośrednią realizacją programów specjalnych, a także finansowanie wydatków rzeczowych przeznaczonych na bieżącą obsługę programów specjalnych z puli środków przeznaczonych na ich realizację; umożliwienie pozyskania środków finansowych na realizację programów specjalnych co najmniej w styczniu danego roku po to, by móc uruchomić odpowiednie formy wsparcia dopasowane indywidualnie do beneficjentów.

(dowód: akta kontroli str.561 – 562)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Mierniki efektywności kosztowej zawarte w sprawozdaniach Urzędu z realizacji 3 programów specjalnych realizowanych w 2011 i 2012 (wyliczone zgodnie z załącznikiem nr 5 do *Zasad* obowiązujących w latach 2011 i 2012) nie wykazywały rzeczywistej efektywności kosztowej, gdyż zostały wyliczone jako iloraz środków z rezerwy MPiPS i liczby uczestników, którzy uzyskali zatrudnienie po uczestnictwie w programie.

(dowód: akta kontroli str.23 – 167)

Ocena cząstkowa

Dyrektor Urzędu na bieżąco monitorował realizację programów specjalnych, a w celu wydatkowania całości zaplanowanych środków dokonywał stosownych zmian, po uzyskaniu pozytywnej opinii PRZ. Urząd prawidłowo kontrolował realizację programów specjalnych zgodnie z zawartymi umowami, weryfikując zasadność dokonanych wydatków.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, wnosi o:

1. *Kwalifikowanie bezrobotnych do udziału w programach specjalnych zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz wymogami programów.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin , dnia 17 lipca 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Jarosław Tarasewicz
Starszy inspektor k. p.

²¹ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm. – zwana dalej „ustawa o NIK”.